

Megnyílt a 10. magyar képzőművészeti kiállítás

Az 1965. évi magyar képzőművészeti kiállítás megnyitására szombaton délelőtt a Műcsarnok aulájában többszörös jubileum jegyében, impozáns környezetben jöttek össze az érdeklődők százai. Hazánk felszabadulásának 20. évfordulójára rendezték az élvonalbeli magyar képzőművészek alkotásainak ezt a reprezentatív seregszemléjét.

Tizenkét helyiségben sorakoztatták fel a tárlat bőséges anyagát, amely körülbelül negyven százalékkal több alkotást foglal magában, mint amennyit a három évvel ezelőtti nemzeti kiállításon láthatott a közönség. Összesen kétezernél több festményt és grafikát, mintegy ötszázhusz szobrot és plakettet, valamint számos üveg- és mozaikkompozíciót neveztek be művészeink az ország minden részéből. Hetekig tartó értékelés, szortírozás után a zsűri 207 festményt, 288 grafikai alkotást, 99 szobrot, 70 érmet és három üvegmozaik-kompozíciót fogadott el és küldött a kiállításra.

„Hittérítő” turisták

Azon a június végi szombat délelőttön a nap valósággal ontotta sugarait. Az autójavító vállalat félműzelenre vetkőzött szerelői azonban, mit sem törődve a rekkenő hőséggel, mint hangyák sürögtek-forogtak egy külföldi rendszámú gépkocsi körül. A művezető is szemmel láthatóan szívén viselte, hogy a kocsi javítása mielőbb elkészüljön, mert több ízben is aggodalmaskodó kifejezéssel az arcán feltűnt a javítóakna környékén.

A mindig vidám csoportvezető a parányi irodában ideges kézmozdulattal lökte vissza a telefonkagylót a készülék villájára. Ő azonban nem a munka elkészülte miatt volt izgatott. Már két ízben is hiába próbált telefonálni — a készülék „foglaltat” jelzett. Türelmetlen, segélykérő pillanattal nézett körül. Letörölte izzadt homlokát, várt néhány percet, aztán ismét kísérletezett.

Diszkrét módon

— Na végül — sóhajtott fel megnyugodva. — Halló! Főkapitányság? Kérem, egy érdekes, vagy talán inkább fontos bejelentést szeretnék tenni... Igen, várok...

A másodpercek most kissé hosszúnak tűntek, de nyugalma láthatóan visszatért.

— Halló... Itt Sz. István csoportvezető beszél az Autótölvívő Vállalattól. Két amerikai állampolgár van nálunk. Gépkocsijuk elromlott, nem tudnak tovább menni... Hogy miben lehetnek önök segítségükre? Mindjárt erre is rátérek. Az amerikai turisták, akik tudnak magyarul, egyáltalán nem tudnak, vagy talán nem akarnak beszélni, igen diszkrétan különböző magyar nyelvű brosúrákat osztogatnak dolgozóinknak. Gondoltam, hogy ez érdeklí önket... Csak belelaptopogtam, de nekem egyáltalán nem tetszik. Kérem, siessenek... A viszontlátásra! — tette helyére a kagylót. Viszszajelentett a gépkocsihoz. Franciákulcsot vett kezébe, aztán odaszólt az egyik munkáshoz: — Csak nyugt, Feri bácsi, Nem kell úgy kapkodni, úgyis elég melegünk van.

Gyakorlással rendelkező

statikus mérnököt

keressünk. Fizetés meggyezés szerinti. Postafiók 2. K.S. 111

Vallásos mázzal

A csoportvezető kezébe vette a brosúrát, találmára belelaptopogt és félhangosan olvasni kezdte: „Nincs más törvény, csak az istené. Prédikáljuk és tanítsunk egy-egyben... A legjobb módszer az ige hirdetésére az, ha az embereket közvetlenül a lakásukon látogatjuk meg... Számolni kell a sátánnal... Sok ellenállással találkozunk, különösen a keleti tömb országokban...”

— Na, mit szólna a szentmalaszthoz? — szakította félbe az idősebbik, kissé ingerült hangon. — A szöveg egyértelmű célzásai világosak. Azt hiszem, ezek az amerikaiak vagy civilbe öltözött jezsuiták, vagy valamiféle szektához tartozók.

— Lehet — válaszolta társ. — Akármifélek is, az a tény, hogy amit csinálnak, nem egyéb, mint a társadalmi rendszerünkkel szembeni propaganda, amely arra irányul, hogy az emberek fejében zavart keltsen. Elészegesse a rendszerrel szembeni ellenállás szellemét. Ezáltal vallásos mázzal vonták be a mérget...

— Tenni kéne valamit. Ezt mégsem lehet eltűnni — vélte az öreg szakí, s várokozva tekintett csoportvezetőjére.

— Nyugalom, Feri bácsi, én már értesítettem az illetékeseket. Sőt, úgy látom, már jönnek is — mutatott a kapun begördülő Pobjedára. Sietős léptekkel már indult is a kocsi felé.

Cigaretta és brosúra

A gépkocsiból kiszálló nyomozók kezét rázták a csoportvezetővel és az irodába mentek. Alig esukódott be az iroda ajtaja mögöttük, amikor a két amerikai turista is visszaérkezett. Elégedett pillantást vetettek a gépkocsijukra, amelyet már

Miskolc 600 éves

Várossá alakulásának 600. évfordulójára zászlódást öltöttek a miskolci utcák. A legnagyobb vidéki város nevezetes évfordulójáról szombaton ünnepi tanácsülésen emlékeztek meg. Határozatban örökítették meg az évfordulót, és ekkor fogadták el a város új címerét is.

Az ünnepi tanácsülésen mintegy 60 kiváló társadalmi munkást tüntettek ki oklevéllel és emléklapokkal.

a kocsimosók vettek kezébe. Néhány szót váltottak az egyik szerelővel és megindultak az iroda felé. Egyikük fölényes mosollyal megveregette az egyik kocsimosó vállát, majd átnyújtott neki egy csomag amerikai cigarettát és néhány brosúrát.

Az irodában azonban egyszerűen arcukra fagyott a nyájas mosoly, mielőtt az egyik nyomozó angol nyelven közölte velük, hogy útiokmányukat és gépkocsijukat átvizsgálják. Készségesen, bár nem nagy lelkesedéssel engedelmeskedtek. Mindketten átadták útlevelüket. A hivatalos bejegyzésből kiderült, hogy csak néhány napra látogattak Magyarországra. Ezt megelőzően Csehszlovákiában jártak és Ausztrián keresztül érkeztek Budápestre.

A gépkocsi átkutatása sem tartott hosszú ideig. A nyomozók gyakorlati mozgálatokkal végezték munkájukat, látszott, nem először csinálják. A gépkocsi esomagtartójában kiképzett rejtékhelyről csakhamar előkértek a különböző formájú és nagyságú, színes fedőlapú brosúrák.

A pörüljárt amerikai „turisták” falfehéren álltak a kíváncsiságot gyűrűjében. — Ki hitte volna, hogy ezek „misszionáriusok”? — jegyezte meg valaki gúnyosan.

Pedig valóban misszionárius volt a két amerikai turista — a „fellazítás” politikájának misszionáriusa!

Dr. K. T.

Egy szakma helyet keres

Lassan hűvöse fordul az idő, az emberek gondolnak már a télre is. Ilyenkor kezdődik a Szegedi Szűcsipari Kisz-nél a főszezon. A szövetség jól dolgozik, tavaly télen is sok — közel háromezer — szegedi járt olyan kabátban, melyet a szövetségi szűcsök készítettek vagy javítottak. S hogy idén is igen sokan dolgozzanak velük, arról bárkit meggyőzhet a bunda- és bőrkabáthalmaz, amellyel a szezon máris teletöltölte a javító-szolgáltató részleg helyiségét. A Kossuth Lajos sugáruiti részlegnél különösen nehéz a helyzet. Nemcsak dolgozni, majd-hogynem lélegzeni is kevés a hely a „bundákkal bélelt” szobában.

— Mind nehezebb a várás — mondják a vezetők és a mesterek. Hosszú ideje kérnek eredménytelenül új, korszerű üzlethelyiséget.

RÓZSA SÁNDOR a ponyvavilágban

Békés István

VI.

A XIX. század utolsó negyedében a betyárok kikoptak a ponyváról. A kilencvenes évek végén azonban két szegedi nyomdászkiadónál néhány eleven nyelven, művészi jellemzéssel írt elbeszéléskötet jelent meg Rózsa Sándorról és az alföldi betyárvilágról. A szerzők a ponyvához való rokoniáért tartva, alighanem resteltek a témát, erre vall, hogy Békefi Antal jónevű szegedi hírlapíró, „Rio” álnéven jegyzi „Betyárok. Történetek az alföldi rablóvilágból gróf Ráday korában” című, Gönczi Józsefnél, 1897-ben és „Egy vitéz esendőtiszt, Klemm Jusztin életéből” címen Engel Lajosnál, ugyanezen időtájt kiadott műveit. Ugyancsak „Rio” a szignója „Sötét idők. Történetek a szegedi rablóvilágból Ráday gróf korában.” — Rózsa Sándor és bűntársai Ráday gróf ítélőszéke előtt a szegedi várban. 44 elítélt betyár arcképével” című változatnak, amelyet Békefi Antal Palotás Fausztin társaságában írt Engel Lajos kiadóvállalata számára. Teljes névtelenségbe burkolózik Tömörkény István, az Engel Lajos sajtójáról 1898-ban kikerült „Betyárlegendák” szerzője, mintha szegénykeznek, hogy tollát a szegedi betyárvilág eseményeinek és alakjainak feltámasztására szánta fel.

Holtott ezeknek a valóság-elemekre és szóhagyományokra épült kareolatoknak irodalmi szintje elkülönült a betyártemét sokáig kisajátító ponyvafüzetektől. Lehet, hogy a két szegedi nyomdász a régebbi betyárponyva anyagi sikerén felbuzdulva serkentette a helyi tollforgatókat efféle művek írására. A nyomdászok is, a szerzők is szegedi betyárokról mesélő népiratot akartak készíteni. De ha ketten akarják ugyanazt: nem ugyanaz. A kiadók nyilván ponyvára gondoltak, ám a megvalósításban a ponyvából nagy részében maradó értékű, népies irodalom lett.

A művek eseményes-kalandos, illetve elemző-meg-
elevenítő jellegét a szerzők különböző alkotói intenzitása szabta meg. Békefi Antal (és Palotás Fausztin) a betyár—zsandár összetűzéseknél — a betyárok iránt meg-

nyilvánuló rokonszenv ellenére — hajlamos az egyenlőségre. A kaland: kaland. Ezekben az elbeszélésekben az eszközeiben nem válogatós, sőt mondhatnók: perfid „vitéz esendőtiszt, Klemm Jusztin” mesterdetektív-elődde válik, Rádayék kegyetlen vállatörőkkéje nyomozóbravúrrá alakulnak. Viszont Tömörkény gazdag realizmussal formált történetet, a ponyva érzélgős hatásvadászatával szemben, a betyárság megújult művészi ábrázolását teremtik meg irodalmunkba. E művek leg-emberibb mozzanataikkal a betyáréletet később irodalmi remekekben feltámasztó Móra Ferencig, Krúdy Gyuláig, Móricz Zsigmondig ágaznak el. Felkorbácsoló igazságművelő azonban a XX. század elején ismét életre kelő betyárponyvákat szerzőinek táptalajt is nyújtanak.

A hazai társadalomban ez idő tájt keletkezett mozgások ugyanis ismét aktuálisá tették a betyárok eredendő rebellióját, nacionalista agitációra felhasználható népszerűségét. De a betyárponyva kiadói arra is rájöttek, hogy Rózsa Sándor-féle szegénylegények nevével fémjelzett rémregények sikeresen kielégítik a megduzzadt olvasói közép- és alsó középrétegek kalandigényét, s szinte egyenrangú versenytársai a hazai piacra betörő idegen detektívregényeknek.

A betyárponyva századforduló felülvizsgálata pontosan egybeesik a nemzeti ellenzékiség fellebbbanásának évtizedével, amely az erőszakos Bánffy-erától a koalícióig terjed. A kusza szemléltetű betyárponyváknak szájtépő honfibu, sújtásos népiesség keveredett némi óvatossággal a kalanddal. Közírók, népművelők, irodalmárok szennyiratnak, ártalmas maszlagnak nevezték a Rózsa Sándor és társai nevével jelzett tarkafedelű ponyvafüzeteket, amelyeknek újabb meg újabb sok ezres kiadásokban szaporodó példányait nemcsak a tanulatlan, alacsonyabb műveltségű falusi-külvárosi nép forgatta ronggyá, de — mi tőrés-tagadás — azok az én nemzedékembeli diáklúknak, serdülő értelmiségieknek is kedvenc pad alatti olvasmányai voltak...

E korszak Rózsa Sándor ponyvafüzetei — mint általában a XX. századbeli betyárponyváknál — prózában készültek. Híg szóaradatu-

kon már alig érződik a népdal, a népballada forrása, a történelmi kántáló komolykodását is nyelvi fejelemzetlen, álnepi kedélyeskedés váltja fel.

Az elsőnek ismert XX. századbeli Rózsa Sándor-ponyva: „Rózsa Sándor, igaz történetek az alföldi betyár életéből” — a betyárírodalom szegedi kiadójánál, Gönczi Józsefnél jelent meg 1902-ben. A könyvecske általában tisztas szemponú, ártalmas hazugságokat leleplező, s kevésbé ártalmasságot regelő kompiláció. A jó tollú, s nyilván álnévi szerző: gróf Rádai Béla munkájának több fejezete azonban nem a betyárvezér történetét tárgyalja.

Légből kapott, gyermetes csését mond el „Rózsa Sándor a szabadságharcban” címmel a Buczászky Alajos utóda, Rózsa Kálmán és neje kiadásában, 1904-ben napvilágot látott füzet, amelynek Krónikás álnévi szerzőjében az 1918. évi forradalom földművelésügyi miniszterét, Búza Barnát ismertette fel a filológia. Bfró Albert pesti ponyvakiadó 1905-től 1913-ig szinte évente újra kinyomatta bizonyos Kubán Endre regényes történetét: „Rózsa Sándor, a magyar alföldi leghíresebb betyárja” cím alatt. Három legjelentősebb fővárosi konkurrens közül Bálint Lajos: „Rózsa Sándor, a híres alföldi haramiavezér: élete és vakmerő kalandjai” címen Reim Lajos férj-művével — Eisler G.: „Rózsa Sándor, az alföldi haramia” címen Boross Dániel zagyalékával — Ehrenfel Testvérek: „Rózsa Sándor, a puszták királya” díszes cíttelűssel Kobzos nevű szerzőjének mindenfelől összelokodott tákolmányával veszi fel a versenyt a jól fizető téma klaknázásában. A nevezetes Méhner Vilmos-féle Könyvkiadó-hivatal Brankovics György nevű szerzője: „Rózsa Sándor, a szabadságharc egyik hőse” címet adja minden eddigi Rózsa Sándor-kalandot, -történetet és -regét egybeötöztető ponyvakönyvecskéjének, s ember legyen a talpán, aki, miután végigragta magát a Sándorunkról szóló ponyvaíratokon, valamenyire is meg tudja különböztetni a történelmi tényeket a merőben izgalmi anyagának szánt vagy aktuális politikai céllal beiktatott koholmányoktól.

(Befejező rész következik.)

Értesítjük kedves vendégeinket, hogy 1965. szeptember 20-tól

férfi- és női gőzostályunk

mindkét oldalon üzemel.

x K. 410.

Szegedi Fürdők és Hőforrás V.

Értesítjük kedves Vendégeinket, hogy az

átépítés miatt szünetelő

Takaréktár utcai üzlet férfi részlege a Dugonics téren, női részlege 13-as számú üzletünkben, a Bizományi Áruházal szemben, kozmetikája pedig a Kossuth Lajos sugáru 19. szám alatt — megyeházával szemben —

működik

A tanműhely Szilléri sgt. 43. szám alá költözött.

x S. 103 593

Fodrász Ktsz

30 és 40%
ENGEDMÉNNYEL

RUHÁZATI CIKKEK VÁSÁRA

szeptember 20-tól október 3-ig
az árusításra kijelölt áruházakban és boltokban